

Stefanuskerk

Noorddijk

De geschiedenis van deze kerk gaat terug tot de 13e eeuw. Patroon van kerk en parochie was de heilige Stefanus, diaken en martelaar van het eerste uur. Over hem wordt in het Bijbelboek Handelingen verteld (hfdst. 6 & 7).

Ruim 300 jaar was deze kerk parochiekerk van de Rooms-Katholieke Stefanusparochie in Noorddijk. Na de reductie van 1594 (het einde van de Spaanse overheersing) ging de kerk over naar de Protestanten. Zij vormden toen een kerkelijke gemeente in Noorddijk.

DE KERK VAN BUITEN

Omstreeks 1250 werd begonnen met de bouw van deze kerk. De grond werd daarvoor verhoogd met klei uit de omgeving. De fundering is van rode zandsteen. Het formaat baksteen is behoorlijk groot: 30x14x8. De muren zijn ca. 90 cm dik!

Er zijn vier bouwfasen te onderscheiden:

- rond 1250: de kerk was toen 2 traveeën lang, een travee is een deel van de gevel dat wordt begrensd door twee verticale elementen zoals bogen en steunberen. En dat is aan de buitenkant goed te zien. Aan de noord- en zuidgevel waren toen ingangen, één was er voor mannen en één voor vrouwen.
- rond 1540: Aan de oostzijde (dat is de achterkant) werd het koor uitgebouwd. Ook is omstreeks die tijd de grond om de kerk heen, het kerkhof, verlaagd, waarschijnlijk om het water beter te laten aflopen.
- 1648: de toren werd gebouwd. De toren is op zware bakstenen op een houten rooster gefundeerd. De eerste steen werd gelegd door Anna Maria Ulgers, zoals te lezen is op de gedenksteen boven de ingang. Ook in 1648 was het moment waarop de ingang werd verplaatst en de zij-ingangen werden dichtgemetseld. Ook dat is goed te zien.
- rond 1825: Omdat in de kerk de preekstoel werd verplaatst van de zuidzijde (de rechterkant) naar de oostzijde moest een glas-in-loodraam wijken: nu herkenbaar aan een dichtgemetselde plek aan de oostzijde.

Links van de ingang hangt een schild met het gemeentewapen van de gemeente Noorddijk. Deze gemeente werd in 1968 bij Groningen gevoegd.

En toen ook nog het gemeentehuis van Noorddijk te Ruischerbrug werd verkocht en het schild dreigde te verdwijnen, heeft dit op veler verzoek hier een plaats gekregen.

Aan de voorkant van de kerk is een groot graf-monument, het graf van de heer Boeles.
Van 1827 tot 1870 was hij predikant van Noorddijk.

Aan de andere kant van het pad staat een rij grafstenen met bovenaan dezelfde tekening. De gedachte daarachter spreekt voor zich.

Op de grafsteen van H.G. Boer, rechts van de kerk, is een bijzonder gedicht te lezen. In deze streek van de provincie Groningen was grafpoëzie gebruikelijk in de 19^e eeuw.

Nadat in 1648 de toren was gebouwd, kwamen daar in 1660 twee luidklokken in te hangen, gegoten door Willem Jacobus de Vrij.

De beide klokken werden in de Tweede Wereldoorlog door de bezetter weggehaald. De grootste werd na de oorlog teruggevonden en weer herplaatst.

In 1996 is er een nieuwe tweede klok bijgekomen: een geschenk van één van de inwoners van Noorddijk. Door de klankgaten in de toren is het geluid van de klokken tot ver in de omtrek te horen.

DE KERK VAN BINNEN

Als je door de gang de kerk binnenloopt, is er een lang pad met aan weerszijden banken. Onder de banken zijn de oude tegels te zien die bij de restauratie in 1995-1997 tevoorschijn kwamen.

De prachtige gebrandschilderde ramen dateren van 1765, gemaakt door Petrus van der Veen. Ze zijn geschonken door onder anderen de toenmalige kerkvoogden en de stadssecretaris van Groningen ("taalman"). Op één van de ramen staat ook de kerk zelf afgebeeld. Het is goed te zien dat er toen nog een andere toren stond.

De neoklassieke preekstoel is bijzonder in zijn soort. Hij is in 1840 geleverd door A.C. Cramwinkel. Het is een zogenaamde ronde preekstoel met achterschot en klankbord.

Het middeleeuwse offerblok is, zoals gebruikelijk bij dit soort offerblokken, met zwaar gesmeed metaal bekleed. Er zijn maar weinig houten offerblokken bewaard gebleven in Nederland; de meeste daarvan zijn in de provincie Groningen .

Het orgel is in 1864 gebouwd door Petrus van Oeckelen en telt 15 registers. Het is een monumentaal orgel, dat in 2005 en 2006 is gerestaureerd door de firma Mense Ruiters en toen nog een extra register heeft gekregen. Zoals te zien is het orgel eigenlijk iets te groot voor deze kerk: het bovenwerk is wegens ruimtegebrek achter het orgel geplaatst.

Aan het plafond hangt een rijk bewerkte 18e-eeuwse kroonluchter. Deze is van gietijzer en met bronsverf afgewerkt.

In de avondmaalsruimte in het koor staat een grote tafel, omsloten door vier driedelige zitbanken die samen met de predikantsstoel een mooi geheel vormen. Maandelijks viert de kerkelijke gemeente het avondmaal in deze kring.

Sinds 1 mei 2004 is de naam van de gemeente Protestantse Gemeente Damsterboord. Daar hoort heel het gebied van de voormalige burgerlijke gemeente Noorddijk bij: de oude dorpen met hun dorpskerken: Noorddijk, Engelbert en Middelbert, de andere dorpen: Oosterhoogebrug, Ruischerbrug, Klein Harkstede, Euvelgunne en Roodehaan en de wijken op het oude boerenland van Noorddijk: Lewenborg, Ulgersmaborg, Drielanden, Zilvermeer en Ruischerwaard. Damsterboord maakt deel uit van de Protestantse Kerk in Nederland. De PKN is ontstaan uit een fusie van drie kerken: de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden.

De Stefanuskerk is bijna elke zondag in gebruik voor de eredienst. U bent welkom, de dienst begint om 10.00 uur, na afloop is er tijd om elkaar te ontmoeten bij een kop koffie.